

פרשת וישלח התש"פ

”מה טבו אהליך יעקב משפנתיה ישראל” (ד')

א. ”וינתר יעקב לבדו, ויאבק איש עמו, עד עלות השחר. וירא כי לא זכל לו, ויגע בכף ירכו, ותקע כף ירך יעקב - בהאבקו עמו. ויאמר שלחני כי עלה השחר, ויאמר לא אשלחך, כי אם ברכתני. ויאמר אליו מה שמך, ויאמר יעקב. ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך, כי אם ישראל, כי שרית עם אלהים ועם אנשים, ותוכל. וישאל יעקב ויאמר הגידה נא שמך, ויאמר למה זה תשאל לשמי, ויברך אתו שם” (בראשית, לב', כה' - ל').

”וירא אלהים אל יעקב עוד בבאו מפדן ארם, ויברך אתו. ויאמר לו אלהים, שמך יעקב, לא יקרא שמך עוד יעקב, כי אם ישראל יהיה שמך, ויקרא את שמו ישראל. ויאמר לו אלהים, אני אל שדי, פרה ורבה, גוי וקהל גוים יהיה ממך, ומלכים מחלצוך יצאו” (בראשית, לה', ט' - יא').

ב. במסכת ברכות (יג' ע"א), דרשו רבותינו ז"ל:

”תני בר קפרא, כל הקורא לאברהם אברם - עובר בעשה. שנאמר (בראשית, יז' - ה'), 'והיה שמך אברהם'.”

והנה, יעקב אע"ה, נקרא על ידי שרו של עשיו, בשם ישראל,

וכמו כן, בהמשך פרשתו, נקבע לו שם ישראל, על ידי הקב"ה.

ובמסכת ברכות (הני"ל), דרשו רבותינו ז"ל:

”לא שיעקר יעקב ממקומו, אלא ישראל עיקר, ויעקב טפל לו”.

והדבר צריך ביאור:

מפני מה דווקא בשמו של אברהם אע"ה, הקוראו בשם אברם, עובר בעשה,

ומאידך, אצל יעקב אע"ה, הקוראו בשם יעקב, אינו עובר בעשה.

ושמעתי מידידי החברותא, הרה"ג ר' דוד הכהן סקלי שליט"א, לבאר בזה כדלהלן:

דהנה, כאשר ילדה רבקה אמנו ע"ה, את עשיו ואת יעקב אע"ה. נאמר בפסוק (בראשית, כה' - כו'), "וַאֲחֵרֵי כֵן יָצָא אָחִיו, וַיְדוּ אַחְזָת בַּעֲקֵב עֵשָׂו, וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, וַיִּצְחָק בֶּן שָׁשִׁים שָׁנָה בְּלֶדֶת אִתָּם", וביאר רש"י, וז"ל:

" ויקרא שמו יעקב - הקדוש ברוך הוא",

ומכיוון, שהקב"ה הוא שקרא את שמו של יעקב אע"ה, בשם יעקב -

לא נעקר שם זה ממקומו -

כי שם שְׁנִקְבַּע על ידי הקב"ה, אינו נעקר לעולם.

ג. כשיעקב אע"ה, שואל את שְׂרו של עשיו לשמו,

עונה לו שְׂרו של עשיו (בראשית, לב' - ל'), "לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי".

ובטעם הדבר, ששאלו יעקב אע"ה לשמו, כתב ה"ספורנו", וז"ל:

"הגידה נא שמך, המורה על צורתך, ועל הפועל הנמשך ממנו".

ולפי ביאור ה"ספורנו", ביאור תשובת המלאך, היא, שכוחי ומהותי לסמות את בני האדם, ולהכשילם בחטא -

וזאת, על ידי "לָמָּה זֶה תִּשְׁאַל לְשְׁמִי".

ואפשר, שבשעה שראה המלאך שיעקב אע"ה, בודק בְּשֵׁמוֹ של האדם,

ולפיכך, הוא שואל את המלאך לְשֵׁמוֹ,

ולפיכך, לא למד ממעשיו של לָבָן הרשע -

כי "לָבָן", אותיות "נָבֵל" ¹,

¹ וכעניין (שמואל א', כה' - כה'), "אל נא ישים אֲדֹנִי אֶת לְבוֹ - אֶל אִישׁ הַבְּלִיעַל הַזֶּה, עַל נָבֵל, כִּי כָשְׁמוֹ כֵּן הוּא, נָבֵל שְׁמוֹ וְנָבְלָה עִמּוֹ, וְאֲנִי אֲמַתְךָ - לֹא רָאִיתִי אֶת נַעֲרִי אֲדֹנִי אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּ".

אמר לו -

לי, אין מִהוּת,

אבל אתה, "שמך ישראל" -

כי מי שאינו נבהל מדמיונות, אזי, הוא מגלה בעולם את מלכותו של הקב"ה,
ומגלה את שררת א-להותו יתברך.

ד. בנבואתו של בלעם (במדבר, כד' - ה'), "מה טובו אֶהְלִיךָ יַעֲקֹב, מִשְׁכַּנְתֶּיךָ
יִשְׂרָאֵל",

אפשר לבאר, כדלהלן:

דעניין, "מה טובו אֶהְלִיךָ יַעֲקֹב". הוא, כעניין (בראשית, כה' - כז'), "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם
יָשֵׁב אֶהְלִים",

והיינו, עמל התורה הקדושה.

ועניין, "מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל", הוא, עניין בתי הכנסיות ובתי המדרשות של עם
ישראל,

שבהם מקבלים עם ישראל, עול מלכותו יתברך,

והוא, עניין שררתו וא-להותו יתברך, בעולם.

וממילא, ביאור הכתוב "מִשְׁכַּנְתֶּיךָ יִשְׂרָאֵל", היינו,

שב"מִשְׁכַּנְתֶּיךָ", ניכר ש"יִשְׂרָאֵל" אתה,

ניכר בך, שאינך נבהל מדמיונותיו ותעתועיו, של היצר הרע.

וכעין פירוש זה, מצאתי שכתב ה"ספורנו", על הפסוק הנ"ל, וז"ל:

"מה טובו אֶהְלִיךָ יַעֲקֹב" - בתי מדרשות. כענין, 'יושב אהלים' ...

'משכנותיך' - בתי כנסיות ומקדשי א-ל, המיוחדים לשכן שמו שם, ולקבל תפלת
המתפללים".

ויעויין מה שכתב רש"י, על הפסוק דריש פרשתו (בראשית, לב' - ה'), "עם לָבֶן
גִּרְתִּי", וז"ל:

"גרתני בגימטריא תרי"ג, כלומר, עם לבן הרשע גרתי ו-תרי"ג מצוות שמרתני, ולא למדתי ממעשיו הרעים",

וביאור העניין, על פי מה שכתב הרמב"ם בפ"ו מהלכות דעות ה"א, וז"ל:

"דַּרְךְ בְּרִיתוֹ שֶׁל אָדָם, לְהִיטֵת נִמְשָׁךְ בְּדַעוֹתָיו וּבְמַעֲשָׂיו אַחַר רַעְיוֹ וְחִבְרִיו, וְנוֹהֵג כְּמִנְהַג אֲנָשֵׁי מְדִינָתוֹ.

לְפִיכָךְ, צָרִיךְ אָדָם לְהִתְחַבֵּר לְצַדִּיקִים וּלְיֹשֵׁב אֶצֶל הַחֲכָמִים תָּמִיד, כְּדֵי שְׂיִלְמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם.

ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִלְמַד מִמַּעֲשֵׂיהֶם",

וכיוון שכך, עלינו להתבונן, היאך יעקב אע"ה - מעיד על עצמו "ולא למדתי ממעשיו הרעים",

והלא, עשרים ושניים שנים הם זמן השווה לכל נפש - בכדי שיהיה נמשך "בְּדַעוֹתָיו וּבְמַעֲשָׂיו אַחַר רַעְיוֹ וְחִבְרִיו".

אלא, שכתב הרמב"ם בהמשך דבריו, וז"ל:

"וְאִם הָיוּ כָּל הַמְּדִינּוֹת שֶׁהוּא יוֹדֵעַם וְשׁוֹמֵעַ שְׂמוּעָתוֹ, נוֹהֲגִים בְּדַרְךְ לֹא טוֹבָה כְּמוֹ זְמַנּוֹ,

או שְׂאִינוֹ יָכוֹל לְלַכֵּת לְמְדִינָה שְׂמִנְהַגוֹתֶיהָ טוֹבִים - מִפְּנֵי הַגִּיסוֹת אוּ מִפְּנֵי הַחֲלִי, יֵשֵׁב לְבַדּוֹ וְחִידֵי ...

וְאִם הָיוּ רַעִים וְחֲטָאִים, שְׂאִין מְנִיחִים אוֹתוֹ לְיֹשֵׁב בְּמְדִינָה, אֲלֵא אִם כֵּן נִתְעַרַּב עִמָּהּ וְנוֹהֵג בְּמִנְהַגֵּם הָרַע, יֵצֵא לְמַעֲרוֹת וְלַחֲנוּחִים וְלַמְדַּבְּרוֹת - וְאֵל יִנְהַיֵּג עֲצָמוֹ בְּדַרְךְ חֲטָאִים".

ובהנהגה זו, נהג יעקב אע"ה, שכיוון שידע שעליו להעמיד יב' שבטי י-ה, וזאת, על ידי ד' נשים,

ובכדי להתחתן עם אותם ה-ד' נשים, הוצרך לגור ולעבוד אצל אותו רשע,

היה יעקב נמצא במדברות,

וכמו שהעיד יעקב אע"ה על עצמו², "טִרְפָּה לֹא הִבְאֵתִי אֵלַיךְ, אֲנֹכִי אַחְטָנָה מִיָּדִי
תִּבְקֶשְׁנָה, גִּנְבֹתִי יוֹם וּגְנֹבֹתִי לַיְלָה. הֵייתִי בַיּוֹם אֲכַלְנִי חֶרֶב וְקָרַח בְּלַיְלָה, וְתִדְד
שְׁנֵתִי מֵעֵינָי" -

כי אף על פי, שעשה זאת יעקב אע"ה מדיני שמירה. וכמבואר במסכת בבא מציעא
(צג' ע"ב), ששמר יעקב אע"ה את צאן לבן, כשומר העיר, שהיא שמירה יתירה,
מכל מקום, יכל יעקב אע"ה, לנהוג ככל שומר שכר רגיל, שיש פעמים שפטור כגון
באונסים -

אלא, שכל מטרתו של יעקב אע"ה, היתה, להתרחק ככל האפשר מלִבְנֵי הארמי,
בכדי שלא ילמד ממעשיו הרעים -

ורק אז יכל להעיד על עצמו, "עם לבן הרשע גרתי, ו-תרי"ג מצוות שמרתני, ולא
למדתי ממעשיו הרעים".

והוא, כהעניין המתבאר לעיל, שהיה יעקב אע"ה, מתרחק מדמיונות היצר הרע,
ומתעתועיו של לבן.

ה. והנה, קודם פגישתו של יעקב אע"ה עם עשיו אחיו, התפלל יעקב אע"ה,

וכך אמר בתפילתו, (בראשית, לבי - יב'), "הֲצִילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו, כִּי יֵרָא
אֲנֹכִי אֹתוֹ, פֶּן יָבֹא וְהַפְּנִי - אִם עַל בְּנִים",

ובתפילה זו, ידועים ומפורסמים דברי רבינו ה"בית הלוי" זיע"א, מה בא יעקב
אע"ה ללמדנו בזה, וכדלהלן:

דנהנה, יש להקשות בזה, מהו "מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו", והרי, לא היה לו ליעקב
אע"ה אלא אח אחד בלבד,

וממילא, היה לו לומר, "הֲצִילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי". או, "הֲצִילֵנִי נָא מִיַּד עֵשָׂו".

והביא בזה, משם הזוה"ק³, שכתב על פסוק זה, וז"ל:

² בסוף פרשת "ויצא". פרק לא', לט' - מ'.

³ חלק א', דף קסט' ע"א.

"מכאן, מאן דצלי צלותיה, דבעי לפרשא מלוי כדקא יאות.
'הצילני נא', ואי תימא דהא שזבת לי מלבן. 'מיד אחי'.
ואי תימא קריבין אוחרנין סתם, אחין אקרונ. 'מיד עשו',
מאי טעמא, בגין לפרשא מלה כדקא יאות".

והיינו,

שלמד מזה רשב"י הקדוש, שפממה שהוצרך יעקב אע"ה להאריך בתפילתו,
רואים, שהמתפלל צריך לפרש את תפילתו, על הצד היותר טוב,

שכן, אם היה אומר "מיד אחי", יכולנו לומר שיעקב אע"ה מפחד מאחד
מקרוביו, שגם הם נקראים אחים. וכמו שמצינו בסוף פרשת "ויצא" (בראשית,
לא' - כא'), אצל לבן, בשעה שרדף אחר יעקב אע"ה, 'ולבן תקע את אָחיו בְּהַר
הַגִּלְעָד'. ופירש שם רש"י, וז"ל: "קרוביו" -

ולכך, הוסיף יעקב אע"ה בתפילתו, "מיד עשו", בשביל שתהיה תפילתו מבוארת
ומבוררת.

אלא, שעדיין הדבר צריך ביאור, שאם מחמת כן האריך יעקב אע"ה בתפילתו, היה
לו לומר "מיד אחי עשו".

ומשום כך, ביאר בזה:

שפחד יעקב אע"ה מעשו, משני דברים:

א. "מיד אחי",

ב. "מיד עשו".

ותרגום דבריו הקדושים, כך:

מכאן, מי שמתפלל תפלתו, שצריך לפרש דבריו כראוי.

'הצילני נא', ואם תאמר שהרי הצילתני מלבן - 'מיד אחי'.

ואם תאמר קרובים אחרים סתם, נקראים אחים - 'מיד עשו',

מה הטעם, בשביל לפרש הדבר כראוי.

וביאור העניין, שידע יעקב אע"ה, שעשיו אינו בא לקראתו סתם, אלא, שסיבת בואו היא לאחד משני דברים -

או שבא, מצורה של "מִיַּד עֲשׂוּ". וכמו שהביא בזה רש"י הקדוש (בראשית, לג' - ד'), וז"ל:

"אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה היא, בידוע שעשיו שונא ליעקב", ואם כן, כל מטרת בואו היא להורגו.

ואע"פ שידע יעקב שהוא עצמו לא ינזק מעשיו - מפני שהבטיחו הקב"ה (בראשית, לא' ג'), "וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל יַעֲקֹב, שׁוּב אֶל אֶרֶץ אַבְרָהָם וְלְמֹלְדֵתָּךְ, וְאַהֲבֵה עַמֶּךָ",

מכל מקום, כבר כתבו בעלי התוספות בפירושם "דעת זקנים", וז"ל:

"כי ירא אנוכי, לא על עצמי, שהרי אני מובטח, אלא, אם על בניס",

והיינו, שלימדנו יעקב אע"ה, שעלינו להביא את עצמינו, שדאגה על האחר - צריכה להיות עד כדי דרגת "אנוכי", שהצרה מגיע גם כן כלפי עצמי.

או, שכל מטרת בואו של עשיו, היתה, למטרת "מִיַּד אָחִי",

שרצונו של עשיו, היה לנהוג עם יעקב אע"ה בדרך אחווה. והיינו, שרצה עשיו לנקוט בדרך האחוה, עם אחיו יעקב אע"ה,

ועל כך התפלל יעקב אע"ה, "מִיַּד אָחִי".

ואם תתמה, מהו הדבר הרע בזה - שינהג עשיו עם יעקב אע"ה, בצורת אחווה -

על כך לְמַדְּנוּ וְלִמְדָנוּ יַעֲקֹב אֶת עֲשָׂו, "השקפה של תורה", מהי:

כי הסכנה הגדולה ביותר שיש ל"עם ישראל",

היא החיבור עם "עשיו" -

היא החיבור עם הָאֲרָצִיּוֹת של (בראשית, כה' - כז'), "אִישׁ יִדְעֵ צֵיד, אִישׁ שְׂדֵה".

כי הצייד של עשיו, נעשה "בפיו" -

באמירה של "אהיה כמוני".

וכמבואר בתנא דבי אליהו (זוטא, פרק יט'), שבאותה העת אמר עשיו ליעקב -

"טול אתה העוה"ז והעוה"ב חצי, ואני אטול עוה"ז ועוה"ב חצי",

דהיינו -

שאל תעסוק כל ימיד רק בתלמוד תורה, אלא, "אהיה כמוני",

תהיה מעט "איש שדה",

תוריד את המצוות שמהוות בינינו הפרדה,

ובכך, נוכל לחיות בהשקט ובשלווה, כאותם רשעים הדורשים "פתיחות - חיבור
וגשר", עם שאר אומות העולם.

ומדבר זה נתיירא יעקב ע"ה, גם כלפי "עצמו", "כי ירא אֲנֹכִי אֶתוֹ".

ברם, כשנעמיק ונתבונן בדברי יעקב אע"ה, נראה, שמחיבור זה, פחד -

יותר -

ולכך הקדים את אמירת "מִיָּד אֶחָי", לאמירת "מִיָּד עֲשׂוּ",

כי החיבור ל"אֶחָי", הוא הוא, החורבן וההרס של עם ישראל בכל הדורות.

ולחמבואר לעיל, יובן עוד מאמרו של יעקב אע"ה, כך:

כל ההתרחקות והפחד, שיש לי מעשיו הרשע,

היא, מחמת שההתדבקות בו, תגרום לי להיות כשָׂרו -

אדם בעל תאוות, אשר כל חייו - חיי דמיונות המה.

ולפיכך:

בהיות יעקב אע"ה בבטן אמו (בראשית, כה' - כו'), "וַיֵּדוּ אֶחְזָת בַּעֲקֵב עֲשׂוּ",

לרמז לו, על מוכנותו בבטן אמו, להילחם בַּרְשָׁע מלחמת עולם,

כעניין (שמות, יז' - טז'), "מִלְחָמָה לְה' בַּעֲמֹלֵק".

ו. ובהו יובן, מה טעם נקרא בשם "ישראל", רק כאשר נלחם עם שָׂרו של
עשיו,

דכיוון דשם "יעקב", מורה על עמל התוה"ק -

שבה נתייגע יעקב אע"ה, הן בימי נעוריו, הן קודם הליכו לבית "לבן", והן בהיותו בבית "לבן",

נתנה לו התורה הקדושה, סם חיים להינצל מתעתועיו של "לבן".

וכשהגיע לפסגה, הודיע לעשיו:

"עם לבן הרשע גרתי, ו-תרי"ג מצוות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים",

עדיין, אני גִּדַּל באוהלי התורה הקדושה,

עדיין, נְדִי אוחזת בעקב עשיו,

איני נבהל, מסימוי העיניים של היצר הרע.

ולפיכך, קראו המלאך, בשם "ישראל":

כי הנוהג בדרכך, משליט בכל העולם כולו, את שררתו וא-להותו יתברך.

ולפיכך:

אין אנו נקראים, "עם אברהם", או "עם יצחק", או "עם יעקב" -

אלא, "עם ישראל",

להורות, שסיבת קיומינו כעם, היא, רק מחמת (במדבר, כג' - ט'), ש"הן עם לְבַדָּד

יִשְׁכֶּן, וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשְׁבִּי",

ללמדך, שמי שאינו עושה כן, יוצא מכלל עם ה' ⁴.

והוא מאמר רבינו סעדיה גאון זיע"א ⁵:

⁴ והוא מאמר ה"זוהר הקדוש" (בלק, דף ר" ע"ב), וז"ל:

"תְּרִין דְּרָגִין אֵינֵן, יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל.

בְּקִדְמִיתָא יַעֲקֹב, וּלְבַתֵּר יִשְׂרָאֵל.

ואף על גב דכלא חד, תְּרִין דְּרָגִין אֵינֵן, דְּהָא דְּרָגָא עֲלָאָה - יִשְׂרָאֵל הוּא."

והיינו, שבשעה שישראל עושין רצונו של מקום, הרי הם "ישראל",

אך כשאינם עושין רצונו של מקום, הרי הם "יעקב".

⁵ "אמונות ודעות", מאמר שלישי, עמוד קלב'. מהדורת הרב קאפח.

"לפי שאומתנו בני ישראל, אינה אומה, אלא בתורותיה",

כי כאשר אין תורה, אין אפשרות להגיע לידי המלכת הקב"ה, ולגילוי שמו יתברך בעולם -

הנרמז בשם "ישראל".

ז. ידועה ומפורסמת קושיית רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א, בריש פרשת "ויחיי",

מפני מה, מְכַנֶּה יַעֲקֹב אֶע"ה, פְּעָמִים בְּשֵׁם "יעקב", ופְּעָמִים בְּשֵׁם "ישראל" - והלא, כבר אמר לו שָׂרוּ של עשיו (בראשית, לב' - כט'), "לֹא יַעֲקֹב יֹאמֶר עוֹד שְׂמֹךְ, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל".

ותירץ:

שאע"פ שְׂקָרָאוּ שָׂרוּ של עשיו בשם "ישראל", לא נעקר שמו הראשון "יעקב", ולכן, יש מקומות שהוזכר בשם "יעקב", ויש מקומות שהוזכר בהם בשם "ישראל"⁶,

⁶ ושם, האריך רבינו זיע"א, לבאר את כינויו של יעקב אע"ה, לפי סוד מצבו, וכדלהלן:

א. במאמר הקב"ה ליעקב אע"ה, בפרשתו (בראשית, לה' - י'), "שְׂמֹךְ יַעֲקֹב". נקרא בשם זה, מחמת שהיה באבילות על אמו, והקב"ה ברכו בברכת אבליים,

אך לאחר מכן, נאמר שם, "יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׂמֹךְ". דהיינו, שמכאן ולהבא, חושבנא טבא.

ב. במיתת רחל אמנו ע"ה, נאמר (בראשית, לה' - כ'), "וַיֵּצֵב יַעֲקֹב מִצְבֵּה עַל קְבֻרָתָהּ". נקרא בשם זה, מחמת שהיה באבילות עליה,

ולאחר שקם מן האבלות, נאמר (שם, פסוק כא'), "וַיִּסַּע יִשְׂרָאֵל".

ג. וכשהגיע יעקב אע"ה אצל יצחק אע"ה, נאמר (בראשית, לה' - כז'), "וַיָּבֵא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו",

כי מחמת דרך ארץ, לא נקרא בשם ה"שררה", על יד יצחק אביו.

ד. קודם מכירת יוסף הצדיק, נאמר (בראשית, לז' - ג'), "וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף". נקרא בשם זה, כי אז היה יעקב אע"ה בגדלות המוחין,

ולאחר מכן, כשנמכר יוסף, והיה יעקב אע"ה באבל יגון ואנחה, בשם "יעקב" יקרא.

והחילוק בדבר, הוא -

ש"בהשגתו שם עליון ה', יגיד כי ציווה ה' אתו את הנשמה העליונה, בעלת שם זה של ישראל -

ומשפנה בו, כל זמן שאין שם עיצבון ...

ה. וכשנמכר יוסף הצדיק, נקרא יעקב אע"ה, ג' פעמים בשם "ישראל",

"ויאמר ישראל למה הרעתם", (בראשית, מג' - ו'),

"ויאמר יהודה אל ישראל אביו", (בראשית, מג' - ח'),

"ויאמר אלהם ישראל אביהם", (בראשית, מג' - יא'),

כיוון, ששם נשתרר עליהם יעקב אע"ה, בשם השררה,

"לצד ההכרח, שראה שלא חשו לצער, ונשתרר עליהם. ורמז, כי לא ימחול להם, לצד שהוא אביהם, וגם שיקבלו דבריו".

ו. וכשנתברר שיוסף הצדיק חי, נאמר (בראשית, מה' - כז'), "ונתחי ריח יעקב". נקרא בשם זה, מחמת שעלה ונתגדל לדרגת "ישראל",

וכפי שמצינו -

"ויאמר ישראל", (בראשית, מה' - כח'),

"ויסע ישראל", (בראשית, מו' - א'),

"ויאמר אלהים לישראל", (בראשית, מו' - ב').

ז. כשנתבשר על השיעבוד, שוב חזר לשם "יעקב".

ח. וכשנפגש עם יוסף הצדיק, שוב חזר לשמחה, ונקרא בשם "ישראל",

וכפי שמצינו -

"ויעל לקראת ישראל אביו", (בראשית, מו' - כט'),

"ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם", (בראשית, מו' - ל').

ט. ומאותו היום, ועד יום פטירתו, נקרא בשם "יעקב",

אך ביום פטירתו, נאמר (בראשית, מז' - כט'), "ויקרבו ימי ישראל למות",

בבחינת (תהילים, קד' - כט'), "תסף ריחם וגעון" -

"והוא סוד הגדלת נפש האדם, בעת מיתתו".

ובהעדר כן, 'וינפש', יוצאה ממנו כיציאת נשמה יתירה של יום שבת -
ובאותו זמן, לא יקרא לו 'ישראל', כי בעלת השם הלכה לה ואינה, אז ויקרא שמו
יעקב".

ולהמבואר בדברינו, יובן הדבר לאשורו:

כי שם "ישראל", מגלה על התכלית הבאה אחר שלימות שם "יעקב".

ח. והנה, קודם יציאת מצרים, נאמר (שמות, ג' - ט'), "ועתה הנה צעקת בני
ישראל באה אלי, וגם ראיתי את הלחץ - אשר מצרים לחצים אתם",
וטעם הדבר, שנקראו בשם "ישראל", הוא מחמת שגדרו את עצמם באותה העת,
וכפי שדרשו רבותינו ז"ל (ויקרא רבה, פרשה לבי, ה'): :

"רב הונא אמר בשם בר קפרא, בשביל ארבעה דברים נקאלו ישראל ממצרים,
שלא שנו את שמם, ואת לשונם, ולא אמרו לשון הרע, ולא נמצא ביניהם אחד מהן
פרוץ בערוה".

אך מחמת שלא עסקו בתורה הקדושה, ציווה הקב"ה את משה רע"ה (שמות, ג' -
יב'), "בהוציאת את העם ממצרים, תעבדון את האלהים על הקר הזה",
כי התבדלות ללא תורה, אינה יכולה להתקיים -
והא והא גרם.

ולפיכך, הגיע עמלק לאחר מתן תורה,

כי אחר שראה, שזכו ישראל, לאחר ולחבר "ארמון על מכוננו" -

ע"י שאיחדו את שם "יעקב" - הבא על ידי עמל התורה ומתן תורה, עם שם
"ישראל" - הבא להם על ידי הבדלותם מן האומות,

בא לקרר ולצנן להם את להט הקדושה, שקיבלו עליהם -

וכעניין שנאמר שם (דברים, כה' - יח'), "אשר קרף בדרך",

כי סוד גדול גילה לו שרו של עשיו -

כאשר תפגע בלומדי התורה הקדושה, על ידי צינון הלהט דקדושה,
של גילויי שכינה, ושל גופי תורה,

סוף סוף, אינם יכולים להתקיים ולעמוד - על ידי אחד משניים ⁷.

ט. על הפסוק (שמות, יז' - טז'), "וַיֹּאמֶר, כִּי יָד עַל כֶּסֶף נָה, מִלְחָמָה לִיהְוֶה
בְּעַמְלֶק, מִדָּר דָּר",

כתב רש"י הקדוש, וז"ל:

"נשבע הקדוש ברוך הוא, שאין שמו שלם, ואין כסאו שלם, עד שימחה שמו של
עמלק כלו,

וכשימחה שמו, יהיה השם שלם, והכסא שלם".

והנה, על הפסוק (בראשית, לג' - יח'), "וַיָּבֵא יַעֲקֹב שְׁלָם, עִיר שְׁכָם - אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ
כְּנָעַן, בְּבֵאוֹ מִפְּדַן אֲרָם, וַיַּחַן אֶת פְּנֵי הָעִיר",

כתב רש"י הקדוש, וז"ל:

"שלם בגופו - שנתרפא מצליעתו,

שלם בממונו - שלא חסר כלום מכל אותו דורו,

שלם בתורתו - שלא שכח תלמודו בבית לבן",

ואפשר, דעניין "גופו" ו"ממונו", היינו, עניין ההתבדלות -

כי "ממונם של צדיקים, חביב עליהם כגופם" ⁸ -

והוא המְכַנֵּן כנגד שם "ישראל",

ו"שלם בתורתו", הוא המְכַנֵּן כנגד שם "יעקב".

ולהמבואר, יובן היטב:

⁷ על הפסוק (בראשית, לב' - כו'), "וַיֹּרָא כִּי לֹא יָלַד לוֹ, וַיֵּגַע בְּכַף יָרְכוֹ, וַתִּקַּע כַּף יָרְךָ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ",

כתב ה"זוהר הקדוש" (וישלח, דף קעא' ע"א), שפגע ב"תמכין דאורייתא".

⁸ רות רבה, פרשה ה', טו'.

שכל זמן שיש ליצנות בעולם, ליצנותא דיצר הרע,
וכל זמן שאין התבדלות בעולם, וכפי שלימדנו יעקב אע"ה -
אין כסאו של הקב"ה, שלם,
כי טרם השלימו עם ישראל את עבודתם, עבודת "יעקב", ועבודת "ישראל".

י. יתן ה' יתברך, שנצליח בעבודתינו בעלמא הדין,
עבודת התורה, בקדושתה ובטהרתה,
המלכה, בהמלכת הקב"ה בעולמו.
עד אשר יתקיים בנו, מקרא שכתוב (דברים, כח' - י'), "וַיֵּרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ, כִּי שָׁם
יְהוָה נִקְרָא עֲלֵיךְ, וַיֵּרְאוּ מִמֶּךָ",
ובמהרה, נזכה לקיום הנבואה (עובדיה, א' - כא'), "וַעֲלוּ מוֹשְׁעִים בְּהַר צִיּוֹן - לְשֹׁפֵט
אֶת הַר עֲשׂוֹ" -
אשר בו נכחיד, את כוח עשיו, היצר הרע, שעומד לישראל כקוץ מכאיב, לאורך כל
הדורות,
ואזי, "וַיְהִי־לָהּ הַמְּלוּכָה" -
"וַיְהִי־הִ' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בַּיּוֹם הַהוּא, יְהִי־הָיָה יְהוָה אֶחָד, וַיִּשְׁמוּ אֶחָד", (זכריה,
יד' - ט'),
בביאת בית קודשינו ותפארתינו, אמן.